

א. עורות חיות המטמאים כבשר: עור חזיר של ישוב. ר' יהודה אומר: אף עור חזיר הבר, (שסובר שגם הוא רך ונאכל);
 עור חטרת (= דבשת) של גמל הרכה, כלומר שעדיין לא טענה משא. (הגיע זמנה לטעון ולא טענה, לא הגיע זמנה וטענה – 'תיקו');
 עור הראש של עגל הרך – לר' יוחנן, הגדרת 'עגל הרך' – כל זמן שהוא יונק, אפילו אחר שנתו הראשונה. ועולא אומר: דוקא אם הוא בן שנתו ויונק. (כ"ה לפהתוס'). וכמה ראשונים מפרשים שלעולא נשאר הספק, שמא כוונתו תוך שנתו בין יונק בין שאינו יונק. וכתבו שהלכה כר' יוחנן, שהוא רבו של עולא). – זהו לדעת תנא דמתניתין, אבל ר' יוחנן הורה להלכה שעור זה אינו מטמא.
 וכן עור בית הפרסות – לרב, בית הפרסות ממש ולר' חנינא, רכובה הנמכרת עם הראש; עור בית הבושת; עור השליל – מטמאים כבשרם. ולר' יוחנן, להלכה אינם מטמאים.
 עור שתחת האליה – כבשר.

ב. עור האנקה, והכח, והלטאה, והחומט – מטמאים כבשרם. ולפי מה ששנה רב, הוא הדין עור התנשמת. (התנשמת – לרבות עורותיהם כבשרם. ודוקא אלו המנויים בסמוך, ולא הקודמים להם בכתוב, החולד העכבר והצב, למינחו – הפסיק ביניהם). ולתנא דידן, התנשמת אין עורה כבשרה, שאין עורה רך כבשר. ר' יהודה אומר: גם הלטאה עורה קשה וחלוק מבשרה, כחולדה. ר' יוחנן בן נורי אומר: שמונה שרצים שבתורה – עורותיהם חלוקים מבשרם ואינם מטמאים.

ג. עור האדם – מטמא כבשרו. ללשנא קמא דעולא: דבר תורה הוא טהור, אלא שחכמים גזרו עליו טומאה, שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחים. וללשנא בתרא: מהתורה העור טמא כבשר. וכן הלכה. ואם עיבדו – טמא מדרבנן, משום הגזרה.

ד. עורות עבודים, שהילך בהם כדי עיבוד (עיבוד קצת. רש"י), שהוא ארבעה מילין – אינם מקבלים טומאה (מלבד עור האדם, כאמור). ואם טלאם לקופתו, שעשה בהם מעשה לבטלם – אפילו לא הילך, שוב אינם מטמאים.

דפים קכג – קכד

קצב. א. עור באמצע מהלך הפשטו – האם הוא מכניס טומאה לבשר, כאשר נגע בו טמא, או מוציא טומאה מן הנבלה לטהרות שנגע בהם?

ב. מהו הגודל הנצרך לקרע הטלית, כדי להוציאה מידי טומאתה?

ג. מהו גודל הקרע בעור, הנצרך להוציאו מידי טומאתו?

ד. תנור – מהו שיעורו המנימלי לקבלת טומאה בתחילת עשייתו? מהו שיעור השבירה הנצרך כדי לטהרו, או כדי שלא יהא ראוי לקבל טומאה?

א. המפשיט עור בהמה או חיה, דקה או גסה – החלק שעדיין לא הופשט, הריהו מכניס ומוציא את הטומאה, וכן מצטרף להשלים שיעור, כדין 'שומר'.

החלק המופשט – כאשר מפשיט באופן שהעור פשוט, כגון לצורך שטיח – אם הפשיט עד כדי אחיזה, דהיינו טפח כפול (ולא 'עד' בכלל. רמב"ם; הר' יעקב מאורליינש. עתוס') – טמא. (לרש"י, מדין 'יד', שמשמש לצורך המשך ההפשט. (או לטלטול הבשר. עתוס'). ותוס' הוכיחו שדינו כ'שומר', כיון שנשחב חיבור לעור שעל הבשר).

הפשיט יותר מכדי אחיזה – לרב, טהור כל החלק המופשט. ולרב אסי, טפח הסמוך לבשר – טמא. ואף רב אסי לא אמר שהטפח טמא אלא כשהפשיט שלשה טפחים או יותר, שאז אחוז בטפח הסמוך לבשר ומפשיט, אבל בתחילת ההפשט, משתמש בסכין והחלק המופשט אינו משמשו, הלכך אינו מהוה חיבור וטהור. (כ"ה לפרש"י. ור"ח גרס אחרת, וכן בשו"ת הרא"ש (תשו' נוספות, כג) נקט כגרסה שגרס ר"ח.

בתו"ח פירש באופן אחר, ולדבריו יוצא שעד כדי אחיזה – טמא. כדי אחיזה – טהור לכו"ע. יותר מכדי אחיזה – מחלוקת רב ורב אסי.

הלכה כרב. רמב"ם אה"ט א, י.

המפשיט לחמת, שמשאיר העור כפול, כמות שהוא בבהמה – כולו טמא עד שיפשיט את החזה, מפני שהחזה קשה להפשטה מכל האברים ולכן העור כולו נחשב מחובר. וכיון שהפשיט את החזה – שוב אינו חיבור. לפיכך אם מתחיל להפשיט מן הרגלים, כולו חיבור לטומאה, כי באופן זה החזה מופשט אחרון. מלבד העור שעל הצואר – שלר' יוחנן בן נורי אינו מהוה חיבור, ולחכמים – חיבור. (לפי המבואר ברש"י בגמרא, (ולא כמו שפרש במשנה, עתורא"ש) לר"י בן נורי, אף העור שעל הצואר עצמו אינו טמא, שאינו נחשב 'שומר'.

מבואר בגמרא (אליבא דרב נחמן בשם רבה בר אבוה), שכל זה אמור בטומאה דרבנן, (כגון טמא באחד מי"ח דברים שגזרו עליהם טומאה. וכן בהמה טהורה טרפה שנשחטה, שאם היא של מוקדשין, הרי היא טמאה מדרבנן), אבל בטומאה דאורייתא, (כגון נבלה, וה"ה לכל שחיטת בהמה טמאה – מטמאה טומאת נבלות), גזרו חכמים שמא לא יפשיט יותר מכדי אחיזה, ובכל אופן טמא. (הרמב"ם השמיט כל זה, ומשמע שדעתו להלכה שאין חילוק בין טומאה דאורייתא לדרבנן).

המפשיט בשרצים – טמא, שהעור כולו נידון מחובר לבשר, הואיל וקשה להפשיט.

ב. טלית טמאה שהתחיל לקרעה, כיון שנקרעה רובה – בטלה מתורת בגד וטהורה. (פר"ת: טהורה למפרע מתחילת הקריעה. לתירוץ אחד בתוס' (עג. ד"ה בשעת), דוקא אם קרע כמה קריעות, ולא נשאר בין קרע לקרע רוחב שלש אצבעות.

יש מפרשים בדעת הרמב"ם שצריך לקרוע את כולה, אלא שאם הוא קורע והולך והגיע לרובה – נטהרה, שהרי הוא קורע והולך ויקרע את כולה. עפ"י תורת חיים. ואולם בחו"א פירש באופן אחר. לתירוץ אחד בתוס' (עג.), אין דין זה אמור אלא בבגד שנקרע, אבל פיסת בגד אינה נטהרת בקריעת רובה אם נשאר בה שלש על שלש שלמות).

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: דוקא שטבלו אותה כבר ועדיין לא העריב שמשה, אבל לא נטבלה – לא נטהרה, גזרה שמא לא יקרענה ברובה.

ללשון אחת אמר רב הונא משום ר"ש בר' יוסי: דוקא שלא שייר בה כדי מעפורת (= מין סודר), אבל שייר בה כדי מעפורת – חיבור, (מדרבנן. תוס', עפ"י זבחים צד). וללשון אחרת: אפילו שייר בה כדי מעפורת – טהורה. (והלכה כלשון אחרונה. ליקוטי הלכות; חו"א).

א. מדברי רש"י יוצא שטלית שטמאה מדרס, אין קריעה מטהרתה מטומאת מגע, כל שנשאר בה שלש על שלש אצבעות שלמות. והתוס' (עג.) חולקים. והרמב"ן צדד לחלק, שאם קרעו בכוונה לטהרה, אף טלית-מדרס נטהרת בקריעת רובה, אבל אם נקרעה מאליה לא נטהרה כל שיש בה שלש על שלש. ולזה הסכים הרשב"א.

ב. לענין קבלת טומאה מכאן ולהבא, בטלית שנקרעה ברובה – כתב המשנה-למלך (כלים כג, יא) שמקבלת טומאה.

ע"ע חילוקי דינים ושיטות, בחו"א – ריד).

ג. שיעור הקרע בעור לטהרו מטומאתו – ללשון אחת: לר' יוחנן, אם קרעו ברובו – טהור, כדין טלית. (ובלבד שלא שייר כדי מעפורת, כנ"ל. או אפשר שצריך למעטו מחמשה טפחים, שזהו שיעור חשיבות בעור. עתוס'). ולר' ל'קיש, אם קרעו לארכו או לרוחבו – אינו נטהר ברובו, לפי שהוא חזק, ויכול לתפור הקרע וחזור להיות כבתחילה. ואם קרעו במקצע ובא לו דרך סביבותיו, והמעטו מחמשה טפחים – נטהר. ללשון אחרת: לר' יוחנן, יש למעטו מחמשה טפחים, ואפילו נשאר בו כדי מעפורת – נטהר. ולר' ל', אינו נטהר אפילו בקרע ברובו אם יש בו כדי מעפורת. ואולם אם הוא מיוחד למושב זב, כל שנתמעט מחמשה טפחים אינו ראוי ליעודו, ונטהר. (הלכה כר' יוחנן כפי לשון אחרונה).

ד. שיעורו המנימלי של תנור, בתחילת עשייתו – בתנור רגיל, העשוי לאפיה ולצליה – ארבעה טפחים. תנור קטן (העשוי לתינוקות. רש"י) – טפח. מקבל טומאה משתגמר מלאכתו. תנור (רגיל) שנטמא – טהרתו ע"י שבירתו כעין גיסטרא (- לארכו), לשלשה חלקים, שלא יישאר רובו קיים. ואפילו החלקים יותר מארבעה טפחים. וצריך לגרור את הטפילה (- הטיט הדבוק מסביבות התנור, ומקבעו באדמה) עד הקרקע. ואם שוברו לרחבו, די לשברו לשני חלקים ובלבד שלא יישארו חלקיו ארבעה טפחים, או לחילופין, שוברו שלא יישאר רוב, אפילו חלקיו למעלה מד' טפחים. תנור שלם שלא נטמא, ורוצה שלא יבוא לידי טומאה – לחכמים, דינו כדין תנור שנטמא שרוצה לטהר בשבירה. ולר' מאיר, די בזה למעטו מבפנים מד' טפחים, ואין צריך לגרור את הטפילה. (מסתבר שהלכה כחכמים. ליקוטי הלכות).
(תנור קטן – משמע בגמרא שכל שנתמעט מטפח – נטהר. ואולם הרמב"ם כתב ששיריו ברובו. בבאור שיטתו ע': תורת חיים; סדרי טהרה (דף פה); חזון איש).

דף קכד

קצג. האם שני חצאי-שיעור מצטרפים לטומאת מגע, משא ואוהל?

הנוגע בחצי-זית מן הנבלה וחזר ונגע בחצי-זית אחר, (בין ששניהם תחובים בקיסם בין שהם נפרדים. כ"מ בתוס') – נחלקו בר פדא ור' יוחנן בדעת ר' ישמעאל, אם טמא (בר פדא. וכן סובר רב אויא סבא) אם לאו (ריו"ח). ולר' עקיבא – טמא. (כן מבואר מדברי ר' יוחנן. וכן דעת תנא קמא דר' אליעזר בברייתא. וכן דעת חכמים החולקים על ר' דוסא בן הרכינס, כדברי ריו"ח).
(כל זה אמור בצירוף שני חצאי שיעור של המטמא, ואינו ענין לצירוף שני חצאי שיעור של הדבר המקבל-טומאה. עתוס' נזיר נ: קהלות יעקב – טהרות מח).
בטומאת משא – המסיט / הנושא שני חצאי זיתים התחובים בקיסם – לר' יוחנן, טמא. (ריו"ח ריבה מוהנשא יטמא. ורע"ק אינו סובר דרשה זו, כי הוא מטהר בעור, שהבשר המועט בטל אליו. ולשיטתו גם במגע מצרפים שני חצאי-שיעור. עפ"י תוס'). ולר' אליעזר (בברייתא), טהור. וכן נקט עולא (והנשא – והנשא, שנישא בבת אחת), והעמיד דברי ר' יוחנן ורע"ק בשני החצאים מחוברים ע"י בשר מרודד. ואולם סתם הגמרא נוקט שטמא. עפ"י תוס'. והרמב"ם פוסק שאם מרודדים עד שינטלו כאחד – טמא, ואם לאו – טהור).
בטומאת אוהל – הכניס לבית דבר המטמא באוהל, שנחלק – ר' דוסא בן הרכינס מטהר, (וסובר כן גם במגע), וחכמים מטמאים. (וכן הלכה).